

har det maattet være en Hovedopgave for Folketingets Ledere at søge at klare sig, hvilke Veje der kunde føre tilbage igen til en Forfatning. Forholdsviis hurtig kom man i det hele til den Erkendelse, at Vejen maatte gaa igennem det, som man har kaldt et Forlig. At de Dele af Folket, som fornemmelig finde deres Udtryk i dette Tings Flertal, i en nær Fremtid skulde blive stærke nok til at tvinge Modstanderne fuldstændig i Kæde, kunde der for en koldblodig Overvejelse ikke regnes med. Men paa den anden Side, hvor nedslaaende og uhyggelig Tilstandene end vare, kunde der heller ikke for Alvor næres Frygt for, at Folketinget i Længden skulde kunne holdes nede i fuldstændig Afmagt. Hvor mange indre og ydre Aarsager der end har medvirket til, at et saadant Regeringsystem har kunnet holdes gaadende gennem en Række Aar, saa var og blev det dog i egentligste Forstand et provisorisk Regeringsystem. Kun politisk Uforstand kunde tro, at det i vor Tid vilde være muligt i Længden at opretholde et Regeringsystem, som havde langt over Halvdelen af Befolkningen bestemt imod sig. Det, der da maatte bygges paa, var, at denne Erkendelse om end langsomt vilde vokse, og efterhaanden som de uheldsvangre Følger bleve indlysende, brede sig mere og mere, indtil der omstøder vilde mødes tilstrækkelig mange fra begge Sider til at slutte et Forlig, det vil sige, retablere en Forfatning og paa Grundlag deraf føre Udviklingen ind i et nyt Spor, støttet til et forfatningsstro Parti. Herpaa have Bestræbelserne været rettede gennem en Række af Aar; fra forfælske Førelses Side har der været gjort Forsøg i denne Retning under forskellige Former, ogsaa af Førere, som nu ikke længere ere iblandt os. Gentagne Forsøg mislykkedes; Tiden var ikke moden. Tilslutt kom der saa et Parti, der mente at ville dove Springet paa de Vilskaar, der hødes. Men naar vi da nu spørge: er Maalet blevet naaet? er Forsøget lykkedes? maa Svaret blive, at i alt Fald foreløbig er det ikke lykkedes, og at der er ikke liden Grund til at frygte for, at det mislykkede Forsøg let kan bringe os i værre Tilstande, end om man slet ikke havde prøvet derpaa.

Der er fra moderat Side brugt mange Ord for at nedsette Værdien af forfatningsmæssige Retsgarantier. I Virkeligheden betyde disse mange Ord intet andet, end at man ingen saadanne Garantier har kunnet opnaa. Man har maattet lade sig

nøje med et tyndt Spindelbæve, et Spindelbæve, der ikke er stærkere, end at enhver nogenlunde raff Flue vil kunne rive det itu. Men naar der intet betryggende kunde opnaas i den Retning, var der dog i det mindste een Ting, som man da maatte have at bygge paa — en ny politisk Situation, et Omflag i Stemningen, som fandt et haandgribeligt Udtryk i Partiernes Holdning. Der maatte urbetydigt være Vilje til Stede ogsaa paa den anden Side til at komme ind i ny Tilstande. Der maatte staa et nyt og tilstrækkelig stærkt Parti rede til at paatage sig at føre Udviklingen ind i det ny Spor. Der maatte for at bruge en jævn dagligdags Betegnelse være dannet et forfatningsstro og nogenlunde frissindet Mellemparti. At der foregik en politisk Handling, som betød et Systemskifte, maatte da vise sig deri, at Magten gik over i Hænderne paa et saadant Parti. Men ogsaa paa dette Punkt, der vel nok kan betegnes som det centrale i de moderates Politik, som deres egentlig politiske Tanke, ogsaa paa dette Punkt er det glippet for dem. Og at dette er slet, er ikke noget tilfældigt. Det ligger i, at deres Politik i alt Fald til Dels fra første Færd af har været bygget paa en Fiktion. Det er ganske vist saa, at den almindelige Gæringstilstand, som har angrebet alle Partier, heller ikke har ladet Høje uberørt. Men jeg tror, at man fra de 25's Side i høj Grad har overvurderet denne Gærings Fremstriden. I Virkeligheden er det saa, at Oplosningen er langt mindre indenfor Høje end indenfor Venstre, der gennem saa mange Aar aldrig har ladet nogen Lejlighed ubenyttet til at slaas, naar det paa nogen Maade har kunnet. Dette ligger ikke alene i, at Høje i og for sig er lavet af et mere ensartet Stof — thi ogsaa inden for Høje er der for den Sags Skyld tilstrækkelig mange og tilstrækkelig store Modsetninger — men det ligger navnlig deri, at Partiet gennem saa mange Aar er blevet hamret sammen til en fast Enhed under en af alle ubeskriddt anerkendt Fører og under en Kamp, der har bundet hver enkelt saa meget stærkere, jo mere de Midler, hvormed der kæmpedes, have været hovelige. Derfor viste det sig, da det kom til Stykket, at Forliget maatte sluttes, ikke mellem et moderat Parti paa op mod Halvdelen af Tingets Medlemmer og en Del af Høje, men mellem et stærkt reduceret moderat Parti og hele Høje. Men hermed er det givet, at Forudsætningen for Forliget var bristet. Man kan ikke lave et Mellemparti ved at tage